

2. Аграрна політика в умовах ринкової трансформації економіки агропромислового комплексу: Комплексна монографія / За заг. ред. П.С. Березівського. — Львів: Львівський державний аграрний університет. — 2006. — 559 с.

3. *Збарський В.К.* Державна підтримка сільського господарства / Збарський В.К., Горьовий В. П. // Економіка АПК: міжнар. науково-виробничий журнал. — К., 2010. — № 4. — С. 74—80.

4. *Назаренко О.В.* Резерви зниження собівартості виробництва м'яса птиці / О. В. Назаренко // Птахівництво: міжвідомчий тематичний науковий збірник / ІП УААН. — Харків, 2009. — Вип. 64. — С. 150—155.

5. Сільськогосподарська діяльність господарств населення Львівської області: Статистичний збірник. — Львів : Головне управління статистики у Львівській області, 2010. — 154 с.

6. *Тагіров М.Т.* Вплив довготривалого зберігання яєць на якість добового молодняку / М.Т. Тагіров, О.В. Терещенко // Птахівництво: міжвідомчий тематичний науковий збірник / ІП УААН. — Харків, 2009. — Вип. 64. — С. 176—182.

7. Тваринництво Львівщини: Статистичний збірник. — Львів: Головне управління статистики Львівської області, 2010. — 126 с.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2011 р.

УДК 65.011.3:339.9:338.439

Н. К. Новотарська, аспірантка,
Уманський національний університет садівництва

ДЖЕРЕЛА РИЗИКУ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕРОВНИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто вплив внутрішніх та зовнішніх джерел ризику на зовнішньоекономічну діяльність переробних підприємств аграрної сфери Вінницької області. Здійснений аналіз виробничих можливостей та експортно-імпоротної діяльності даних підприємств.

Ключові слова: джерела ризику, невизначеність, зовнішньоекономічна діяльність, переробні підприємства.

В статье рассмотрено влияние внутренних и внешних источников риска на внешнеэкономическую деятельность перерабатывающих предприятий аграрной сферы Винницкой области. Осуществлен анализ производственных возможностей и экспортно-импортной деятельности данных предприятий.

Ключевые слова: источники риска, неопределенность, внешнеэкономическая деятельность, перерабатывающие предприятия.

The influence of internal and external sources of risk on foreign activity of processing enterprises of agrarian sphere of Vinnitsa region was examined in

the article. An analysis of production possibilities and export-import activity of such enterprises was made.

Key words: sources of risk, uncertainty, foreign activity, processing enterprises.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності пов'язане з розбіжністю умов в процесі виходу на зовнішні ринки, рівні освоєння останніх та присутності на них підприємства. Дані розбіжності призводять до появи різних ситуацій невизначеності, які можуть спричинити втрати прибутку, частини активів, додаткові витрати. Такі втрати в кінцевому результаті стимулюють виникнення ряду ризиків.

Ризик у зовнішньоекономічній діяльності — це небезпека втрати доходів, ресурсів, недоодержання прибутку, появи додаткових витрат чи збитків для підприємства.

Важливим етапом при визначенні та боротьбі із ризиком є виявлення причин його виникнення (джерела ризику). Дослідження джерел ризику у зовнішньоекономічній діяльності підприємств здійснювали В. Вітлінський, Г. Дурицька, О. Кісілевич, М. Клапків та ін. [2]. Незважаючи на це, розвиток переробних підприємств аграрної сфери та їх зовнішньоекономічна діяльність стимулює виникнення нових джерел ризику, що обґрунтовує потребу подальших досліджень у даній сфері.

Метою статті є визначення джерел ризику у зовнішньоекономічній діяльності переробних підприємств аграрної сфери.

Для визначення ризиків у зовнішньоекономічній діяльності переробних підприємств Вінницької області доцільним є розгляд як внутрішніх, так і зовнішніх джерел ризику. Саме тому характеристика виробничих можливостей та експортно-імпоротної діяльності даних підприємств є необхідною.

У структурі обсягів реалізованої промислової продукції підприємствами Вінницької області за січень-жовтень 2010 року найбільша частка (74,8 %) припадає на переробну промисловість, з неї 54,1 % — на виробництво харчових продуктів. Загалом, переробними підприємствами за вказаний період було реалізовано продукції на суму 6 482 264,6 тис. грн. Незважаючи на це, прибуток отримали лише 54,4 % даних підприємств [1].

Протягом січня-жовтня 2010 року підприємствами переробної промисловості найбільше було вироблено молочної продукції та цукру (26 % та 20 % відповідно), найменше — м'ясної (2 %) (табл. 1). У цілому у виробництві продукції переробної промисловості спостерігається зростання порівняно із даним періодом 2009 року.

Таблиця 1

**ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЗА СІЧЕНЬ—ЖОВТЕНЬ 2010 РОКУ**

Продукція	Обсяги виробництва	2010 р. до 2009 р., %
М'ясна, т	21 022	105,3
Олійно-жирова, т	118 850	100,8
Молочна, т	272 578	88,5
Переробки плодів та овочів, т	55 938	80,9
Борошномельно-круп'яна, т	125 426	98,0
Хлібобулочна, т	76 286	104,2
Цукор, т	206 023	142,2
Кондитерська, т	43 690	97,5
Алкогольні напої, тис. дал	34 534	91,6
Безалкогольні напої, тис. дал	93 775	78,2

Джерело даних: Головне управління статистики у Вінницькій області

Незважаючи на позитивні зміни, ймовірність виникнення ризиків існує як для окремого підприємства, так і для переробної промисловості в цілому. За таких умов причинами їх появи можуть бути:

- конкуренція;
- інфляційні впливи;
- неповна або неточна інформація;
- невпевненість у майбутній реалізації продукції;
- зміна смаків та потреб споживачів;
- звуження ринку збуту і, як наслідок скорочення грошових надходжень;
- ненадійність партнерів та постачальників.

Основна складова зовнішньоекономічної діяльності — це зовнішня торгівля. Вона є джерелом валютних надходжень, поповнення обігових коштів підприємств та доходів бюджету.

Протягом 2010 року переробні підприємства області здійснювали зовнішньоторговельні операції з партнерами із 92 країн світу. Найбільші обсяги експорту зафіксовано до Росії, Казахстану, Білорусії, Молдови, Німеччини, Польщі, Угорщині, у незначній кількості — до країн Америки, Африки та Азії. Провідними партнерами в імпорті є Білорусь, Росія, Італія, Литва та Китай [1].

Товарна структура зовнішньої торгівлі продукції переробної промисловості впродовж багатьох років залишається відносно стабільною з незначними коливаннями. При цьому відзначається позитивне зовнішньоторговельне сальдо (табл. 2).

Таблиця 2

**ТОВАРНА СТРУКТУРА ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПРОДУКЦІЮ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЗА СІЧЕНЬ—ВЕРЕСЕНЬ 2010 РОКУ**

Продукція	Експорт		Імпорт	
	тис. дол. США	у % до 2009 р.	тис. дол. США	у % до 2009 р.
М'ясна	11 298,5	297,6	13 305,0	68,2
Молочна	6617,2	188,9	478,0	11,9
Борошномельно-круп'яна	3033,3	59,7	14,8	—
Олійно-жирова	80668,2	134,4	4424,1	81,0
Кондитерська	323,4	11,1	150,2	345,0
Переробки овочів, плодів	25633,8	179,2	3896,3	137,6
Із зернових культур	134,9	35,6	3,3	4,7
Інша харчова	7911,9	312,4	166,3	242,6
Алкогольні і безалкогольні напої	61 349,1	93,5	56,5	53,8
Усього	196 970,3	×	22 494,5	×

Джерело даних: Головне управління статистики у Вінницькій області

Експорт продукції переробної промисловості значно збільшився порівняно із 2009 роком. Спостерігаються незначні зменшення поставок алкогольних і безалкогольних напоїв (на 6,5 %), а також продукції борошномельно-круп'яної галузі (на 40,3 %). В цілому експорт товарів переробних підприємств області суттєво перевищує імпорт.

Привабливість переробної промисловості області та її розвиток визначаються вкладом іноземних інвестицій, які у 2010 році склали 46,6 млн дол. (22,8 %). Основними інвесторами були такі країни: Німеччина, Польща, Китай та Кіпр. Одержання іноземних інвестицій сприяє подальшому розвитку зовнішньоекономічних зв'язків [1].

Такий стан зовнішньоекономічної діяльності переробної промисловості області, з одного боку, є сприятливим, а з іншого — може призвести до виникнення ситуацій невизначеності. Підвищують імовірність настання ризиків у зовнішньоекономічній діяльності переробних підприємств області такі фактори:

- можливість посилення діяльності основних конкурентів на обраних сегментах зовнішнього ринку;

- істотне зниження цін на їх продукцію;
- поява нових товарів-замінників;
- зміна потреб споживачів;
- технологічні нововведення в галузях переробної промисловості;
- введення митних обмежень;
- зміна інвестиційного та екологічного законодавства, а також загальнополітичної та загальноекономічної ситуації в країні-імпортері.

Висновки. Отже, джерелами ризиків у зовнішньоекономічній діяльності можуть бути як позитивні, так і негативні зміни внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування переробних підприємств. Для вчасного виявлення чинників несприятливих подій, їх причин та розвитку потрібно здійснювати постійну діагностику діяльності підприємств переробної промисловості та оцінку масштабів впливу цієї діяльності на кінцеві результати. Це підтверджує необхідність подальших наукових досліджень в даному напрямку.

Література

1. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. — Режим доступа: www.vous.vin.ua.
2. *Кісілевич О.В.* Ризик-менеджмент міжнародної інвестиційної діяльності / *О. В. Кісілевич, Г. В. Дурицька* // Вісник Львівської комерційної академії. — 2009. — Вип. 30. — 214 с.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2011 р.

УДК 338.436

Л. В. Петіна, канд. екон. наук, доцент,
О. О. Воліченко, асистент,
 ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

У статті здійснено аналіз фінансових потоків аграрних підприємств регіону та вивчено напрями удосконалення процесу управління фінансовими потоками аграрних підприємств.

Ключові слова: управління, фінансові потоки, ефективність, аграрне підприємство, аналіз, регулювання.

В статтю осуществлен анализ финансовых потоков аграрных предприятий региона и изучены направления совершенствования процесса управления финансовыми потоками аграрных предприятий.